

ÖRTÜZ FÉNYÉNÉL

K O S Z T O L Á N Y I

Magas volt, nyúlánk, gyermekiesen csodálkozó szemű. Férfiás alak, de arckifejezése a kérdező fiúé. Pajkosság, finom gúnyor jellemezte. Ebben, és szemöldökeinek ivelésében volt valami clownos és luciferi. De a költő sírig kísérő gyermetege volt a legmélyebben ható. A játékoság arcán, taglejtésein, magatartásán tükröződött. Ő, a lángész mindig felfedezte, amire az átlagember nem gondolt, vagy amit egyszerűen csak tudomásul vett. Minden látogatását a jelfedeznivágás kísérte, vagy lelkesedett valami emberi intimitáson, vagy a sívárság szomorította el. De még az unalmas, jelentéktelen dolgok is élményül szolgálhattak. Szemben ült velem, fivére, az orvos jobbjánál, a másik oldalon apám. A költőt érdekelte apám magas kora, nagyszerűen fenntartott egészsége. Azután apám testvérei iránt érdeklődött. Élnek-e, milyen kort értek el? Apám gyanútlan elbeszélte, hogy aránylag fiatalon haltak el. Korai elköltözésük okát kutatta. Apám elmondta, hogy rákban, és milyen rákban szenvedtek. Rokonsejtelemmel éreztem, hogy rosszul hathatott. Akkor már beteg volt. Kissé elhízott és úgy hiszem, már megjárta Stocholmot is. Kissé idegesnek látszott, de uralkodott magán. A beszélgetés csakhamar abbamaradt, kikísértük. Másnap hallottam, hogy borongós, rosszkedvű volt egész este. A szívos szellemek teljes szerelmével szerette az életet. Titokzatosságával és szomorúságaival együtt. Az utolsó pillanatig.

Egyszer apám elvitte írásaimat a kiváló költőhöz. Néhány nap után már megérkezett szép egyéni betűs, jellegzetes kedvenc zöld tintájával megírt levele. Komoly, biztató, lelkiismeretes és elismerő hangja még most is bennem él. Édesapámra a „nagyszerű apja” jelzést használja, ez kifejezi tiszteletét a „veszélyes” élet megpróbáltatásaiban megedzett, nagyobb viharokat szerencsésen elkerülő, egészségét és naiv kedélyét megőrző oly kedves öregúr iránt. A szerencsésen révbeért öregeknek később egy szabadversében meghatóan kedves emléket állított. Hozzám intézett buzdító levelét kegyeletesen őrzöm.

1935-ben felkerestem budai házában. Hatalmas fehér eb vigyázta kűszöbét. Felesége aggódva érdeklődött — csak nem hozok rossz híreket Szabadkáról? A költő hosszú házikabátban, papucsban kényelmeskedett. Ez a „kényelem” nála megfeszített munkát jelentett. Nem ért rá öltözködni — az írás ihlete jogva tartotta. Telefonon szólt. Valami nőcsöt készítettek el számára a Szabadságtéri Zoltán-gyógyszertárban. Ezt jelentették. Mint szakemberrel közölte velem, hogy a professor szerint

ez a patika készíti a legtökéletesebb kenőcsöket. Kérdezett kenőcsökről, a kenőcsök felszívódásáról. Gyógyszerekről, illatokról, mérgekről és színekről folyt a szó. Kifogyhatatlan volt az ezirányú érdeklődése. Azután könyvtárába vezetett. A mennyezetig érő állványokhoz kecses létra támaszkodott. Nagy hévvel és ragaszkodással sorolta fel legbecsesebb nyelvi könyveit. Kitünő beszerzési forrásait hangoztatta és olcsóságukat, hogy bárki fillérékért megszerezheti ezeket a „kincseket”. Az egyetemes művelődésnek olyan papja állt előttem, a költészet és tudás csendes csarnokában, aki éjjel nappal egyformán áldozott. Áldozott kiaknázatlan készséggel, folyton szomjúhozva és mindig tanulva, kifogyhatatlan érdeklődéssel. És áldozott testtel, idegekkel, egészséggel, csak egy célért, mindent kiadni magából szellemileg, ami kiteljesedést, tökélyt jelenthet. Megragadni a szent ihletet, de ki is csikarni azt a megsejtett percek bűvöletében, a nikotin és a kávé serkentő és szellemi ingereket fokozó sarkalásával is. Művész volt és nem sajnált áldozatot. A magátféltő polgár mértéke az alkotás indulatában semmivé vált, csak a folyton égő fáklya tüze erősödött, mert világitani akart, világitania kellett!

Stadler Aurél

Bezeredy Lajos

Portré